

Asia: VN/33963/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Teknologiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta kotoutumispalveluiden uudistamiseksi. Teknologiateollisuuden osuus Suomen viennistä on yli puolet, ja se vastaa noin kahdesta kolmasosasta elinkeinoelämän tutkimus- ja kehityspanostuksista. Teknologiateollisuuden yritykset toimivat kansainvälisesti, ja myös kotimaahan rekrytoivat kansainväliset osaajat ovat vuosi vuodelta tärkeämpiä Suomen väestön ikääntyessä ja vähetessä.

Lakiesityksen tavoitteet maahanmuuttajien työllisyyden, työllistymistä tukevien valmiuksien, kielitaidon ja osallisuuden vahvistamiseksi ovat kannatettavia, samoin kuin maahanmuuttajan oman vastuun painottaminen kotoutumisestaan sekä tavoite mahdollistaa nykyistä paremmin koko- tai osa-aikainen työskentely kotoutumiskoulutuksen rinnalla.

Lakiesityksessä ansiokasta on se, että kotoutuminen nähdään aiempaa vahvemmin työmarkkinoiden ja työelämän osana, ja työnteon sekä kielikoulutuksen yhdistäminen helpottuu aiemmasta. Teknologiateollisuus ry haluaa painottaa, että tarvitaan joustavia malleja, jotka sopivat teollisuuden vuorotyöhön sekä usein tiukoilla henkilöstöresursseilla toimiviin pk-yrityksiin. Työpaikalla tai työn ohessa tapahtuvaan kielenoppimiseen tarvitaan kannusteita ja tukea myös valtiolta, ja kotoutumiskoulutuksen joustavien toteutustapojen lisäämiseen ehdotettu 2 miljoonan euron lisärahoitus onkin kannatettava asia. Kotoutumispalveluihin kuuluvaa kielikoulutusta tulisi olla nykyistä paremmin saatavilla myös jo työssä oleville. Kielikoulutuksen onnistuminen voi olla kriittinen tekijä siinä, kotoutuvatko Suomeen rekrytoidut osaajat maahanamme, vai siirtyvätkö he muihin maihin.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

Hallituksen esityksessä on räikeä ristiriita kotoutumisen uudistamisen tarpeen ja rahoituksen leikkaamisen välillä. Samaan aikaan, kun erityisesti suuret kunnat ja kaupungit kansainvälistyvät kiihtyvällä tahdilla ja kantavat siten jo ison vastuun maahanmuuttajien kotoutumisesta, esitys ehdottaa rahoituksesta säästettäväksi lähes 47 miljoonan euroa vuodessa. Teknologiateollisuus ry:n näkemys on, että kotoutumisen tuki on keskeinen osa onnistuneen työhön johtavan maahanmuuton kokonaisuutta, ja se tulisi siksi nähdä investointina Suomen tulevan menestyksen mahdollistamiseksi. Kotoutumisen edistämiseen vuositasonalla käytettävä raha ei ole valtion budjetissa suuri, mutta kotoutumisesta vastaaville kunnille tärkeä.

Kuntien vastuun kasvattaminen ja samanaikainen laskennallisten korvausten leikkaaminen ei ole kestävä tapa uudistaa kotoutumisen kokonaisuutta. Rahoituksen yhdistäminen kotoutumisen edistämisestä kuntien yleiseen valtionosuuteen saattaa kasvattaa riskiä, että kotoutumista sekä kielitaitoa tukevat palvelut heikkenevät tai muodostuvat alueellisesti epätasaisiksi ja hajanaisiksi. Esimerkiksi taloudellisesti tiukoilla olevat kunnat voivat rahoituksen erillisen kohdentamisen puuttuessa asettaa etusijalle muita lakisääteisiä palveluja. Tämän seurauksena syntyy painetta siirtää rahoitusvastuuta työnantajille, mikä ei ole perusteltua. Erityisesti pk-yrityksillä ei välttämättä ole sellaisia resursseja tai osaamista, että ne kykenisivät itsenäisesti tukemaan työntekijöidensä kielitaidon kehittymistä tai kotoutumista. Lisäksi nyt tehdyt säästöt saattavat tulevaisuudessa pahentaa työvoimapulaa, mikäli kotoutumiskoulutuksen laatu ja saatavuus heikkenevät.

Kotoutumiseen tehty rahoitus on investointi, joka parhaimmillaan maksaa itsensä takaisin korkeampana työllisyysasteena, parempana tuottavuutena sekä pienempänä työntekijöiden vaihtuvuutena. Vähintään tulisi arvioida, voidaanko kotoutumispalveluille säätää valtakunnallinen vähimmäistaso.

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

Kotoutumisen tavoitteiden täsmentäminen ja työllistymisen asettaminen kotoutumisen keskeiseksi päämääräksi ovat kannatettavia tavoitteita. Kotoutumisen velvoittavuuden lisääminen voi edistää nopeampaa kiinnittymistä työelämään ja vastata työnantajien tarpeisiin työvoiman saatavuuden näkökulmasta. Olisi kuitenkin erittäin tärkeää, että myös jo työssä oleville maahanmuuttajille olisi tarjolla joustavia ja saavutettavia ratkaisuja kielitaidon kehittämiseen. Lisäksi velvoittavuuden rinnalla on huolehdittava siitä, että palveluiden tarjonta on riittävää ja laadukasta; on tärkeää huolehtia siitä, että velvoittavuus todellisuudessaakin tukee ripeää työllistymistä.

Ruotsinkielisen kotoutumisen lisääminen on tavoitteena ja pyrkimyksenä kannatettava. Monille maahanmuuttajille ruotsin oppiminen on sujuvampaa kuin suomen, minkä lisäksi toisella kotimaisella kielellä tulee arjessa toimeen useilla paikkakunnilla.

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset

-

Muut huomiot

Kotoutumisjärjestelmän toimivuus on keskeinen edellytys sille, että Suomeen tuleva kansainvälinen työvoima integroituu Suomeen ja suomalaiseen työelämään – siten kotoutumiskäytännöllä on vaikutusta myös Suomen kilpailukykyyn. Kotoutumispalveluiden piiriin kuuluvat ihmiset tulevat monenlaisista taustoista monenlaisine tarpeineen, joten myös järjestelmän tulisi huomioida erilaiset tilanteet ja tarpeet esimerkiksi kielikoulutukselle.

Kotoutumispalvelujen, erityisesti kielitaidon kehittämisen, ulottaminen myös työssä oleviin maahanmuuttajiin olisi erittäin tärkeä asia Suomen pitkäaikaisen edun kannalta. Lisäksi on tärkeää seurata ja arvioida muutosten vaikutuksia työvoiman saatavuuteen ja yritysten rekrytointimahdollisuuksiin.

Hiidenvuori Eero
Teknologiateollisuus ry